

•Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi - Muut rikosprosessin sujuvoittamistoimet (vaihe 2)

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/31220/2024

•1. Asianomistajan yksityisoikeudellisen vaatimuksen selvittäminen

Mielestäni olisi paikallaan, että poliisi ilmoittaisi asianomistajalle, että tämä voi pyytää syyttäjää ajamaan korvausvaatimuksena, jota varten asianomistajalle annettaisiin yhteystiedot, jonne pyynnön voisi lähettää (ehkä jopa valmis lomake). Lomakkeessa voitaisiin kertoa, että syyttäjä ajaa vaatimuksen vain, mikäli se on toteutettavissa ilman erityisiä selvityksiä.

Syyttäjä nykyään, käsitykseni mukaan, pyrkii aina jättämään yksityisoikeudelliset vaatimukset ajamatta, mutta esim. pahoinpitelyrikoksessa, jossa syyttäjä nostaa syytteen tulisi syyttäjällä olla todellinen velvollisuus ajaa asianomistajan vaatimus, jos vaatimus olisi selkeä ja yksinkertainen, kuten: vaadin syyttäjää ajamaan korvausvaatimukseni 500 euroa henkilövahinkoasiain neuvottelukunnan suositusten mukaisesti.

Sillä seikalla, että syyttäjä ajaisi helpos vaatimukset vältettäisiin myös yksityisten asianosaisten kustannuksia. Näkemykseni onkin myös, että jos syyttäjä ajaa yksityisen korvausvaatimuksen niin silloin yksityishenkilö ei voisi saada korvausta, jos hän on siitä huolimatta palkannut asianajajan, eikä tuollaisessa tilanteessa voisi saada myös oikeusapulain mukaista apua korvausvaatimuksen ajamiseen, koska se olisi yksinkertainen ja sen syyttäjä hoitaisi.

• •2. Rikosilmoituksen kirjaamisvelvollisuus

Rikosilmoitukset pitää lähtökohtaisesti aina kirjata, mutta usein saa kuulla, että rikosilmoitusta ei ole poliisi suostunut kirjaamaan. On kuitenkin selvää, että on rikoksia, joissa kirjaaminen on turhaa työtä. Esimerkkinä rikosilmoitus, jonka itse tein, kun "Kolehmainen" minua kohtaan syytöksiä esitti ja maksuja vaati. Tuollaisessa tapauksessa, jossa samanlaisia asioita on useita ja on varmuudella tiedossa, että asiaa ei pystytä selvittämään, eikä kenellekään ole aiheutunut todellista vahinkoa, kuin ehkä pientä mielipahaa, voi rikosilmoituksen jättää kirjaamatta.

Kun rikosilmoitus jätetään kirjaamatta niin siitä tulisi kuitenkin tehdä päätös, josta asianomistaja voisi lukea syyt kirjaamatta jättämiseen. Näkemykseni mukaan päätöksen ei tarvitsisi olla automaattisesti muutoksenhakukelpoinen, mutta siinä tulisi olla rajattu oikeus muutoksenhakuun esim. siten, että "mikäli asianosainen toimittaa todisteet hänelle aiheutuneesta (taloudellinen tms.) vahingosta niin ilmoitus kirjataan ja asiaa selvitetään tarkemmin.

•3. Esitutkinnan toimittamatta jättäminen ja lopettaminen

Esitutkinta tulisi aina toimittaa mahdollisimman nopeasti ja vähintäänkin selvittää rikoksesta epäillyn henkilöllisyys, jotta asianomistaja voi halutessaan käyttää itsenäistä syyteoikeuttaan, kuten itse olen muutamia kertoja tehnyt.

Eräässä tapauksessa minua syytettiin vainoamisesta mm., koska olin väitteen mukaan kaupassa seurannut erästä henkilöä. Tiesin henkilön "vainoharhaisuudesta"(?) ja sen vuoksi arvasin, henkilön aiemman toiminnan perusteella, että hän tekisi rikosilmoituksen jokaisesta tapauksesta kun näkisi minut. Tuosta syystä ilmoitin jokaisen kaupassa kohtaamisen poliisille (Pori) ja pyysin poliisia hankkimaan valvontatallenteet. Poliisi ei kuitenkaan hankkinut tallenteita, joista olisi ollut todettavissa, että en kyseistä henkilöä missään tapauksista ollut seurannut. Poliisi perusteli tuota sillä, että "asiassa ei ole syytä epäillä rikosta". Valvontatallenteita ei siis hankittu, mutta kuten olin aavistanut niin henkilö oli tehnyt rikosilmoituksen ja käräjäoikeus minut sitten vainoamisesta (kaupassa seuraaminen) tuomitsi, jopa sellaisena kertana jona olin ollut toisella paikkakunnalla eräällä mökillä lähes koko päivän!

Kun epäilty, tai kuka tahansa asianosainen, pyytää poliisia hankkimaan jonkin todisteen, joko syyllisyydestä tai syyttömyydestä, pitää poliisi heti kirjata pyyntö, sekä ilmoittaa pyytäjälle välittömästi mihin toimenpiteisiin pyyntö on johtanut. Ellei pyyntöä todisteen hankkimiseksi aiota toteuttaa niin poliisin pitää perustella, että miksi ei toteuteta.

•

•4. Esitutkintatoimenpiteiden asettaminen tärkeysjärjestykseen

Tietojeni mukaan esim. valvontakameroiden tallenteita ei säilytetä pysyvästi vaan "jonkin aikaa", joten niiden hankkiminen tulee priorisoida siten, että niitä ei ehditä tuhota. Esim. kaupan valvontatallenteen hankkiminen ajalta pp.kk.vvvv. klo hh.mm - hh.mm (muutaman minuutin pätkä) ei vie käytännössä aikaa lainkaan - lainkaan (pari minuuttia), kun poliisi voi lähettää kauppaan sähköpostin ja pyytää kauppaan lähettämään tallenteen sähköpostilla, kun vaan tiedossa on tapahtumakohta (esim. pääoven sisäpuolella) ja ajankohta. Se, että tuollainen helposti saatavilla oleva todiste jätetään hankkimatta on lähinnä... (niin mitä?)

•

•5. Esitutkinnan keskeyttäminen

Esitutkinnan keskeyttämisen edellytys olisi, että esim. kohdassa neljä mainitut todisteet olisi hankittu, koska niistä voidaan päätellä mm. rikoksen vakavuutta. Esitutkintaa ei tulisi keskeyttää tapauksissa joilla on asianomistajalle suuri merkitys. Huomioon tulisi ottaa, että esim. pienituloiselle jo muutaman sadan euron korvaus on merkittävä, mutta miljonäärille yksi p-hailee.

Tapauksissa joissa on mahdollista, että tuomio tulee vakavammasta rikoksesta, kuin mitä poliisi on päätenyt tutkimaan, kuten esim. lievä pahoinpitely voikin olla pahoinpitely ja kunnianloukkaus, ei esitutkintaa pitäisi keskeyttää vähäisyysperusteella ainakaan tekijää selvittämättä.

- 6. Edunvalvojan määrääminen lapselle

Tästä olen paljon kirjoittanut! Alaikäiselle lapselle tulee aina määrätä maksuton edunvalvoja, jonka tehtävänä tulee olla huolehtia siitä, että lapsi saa häneen kohdistuneesta rikoksesta lain sallimat maksimikorvaukset siitä huolimatta kuka on rikoksen tekijä.

Edusvalvojalle tulisi lisäksi määrätä velvollisuus toteuttaa sellaiset toimenpiteet, että lapsi voisi todellisuudessa saada korvaukset käyttöönsä ilman, että ne menisivät yhteiskunnalle. Edunvalvojan pitäisi siis hoitaa järjestelyt, joilla korvaukset saataisiin lapsen käyttöön siten, että niitä ei otettaisi toimeentulotukeen oikeutetun lapsen varoina huomioon. Järjestelyn tulisi pysyä voimassa myös lapsen täytettyä 18 vuotta!

-

- 7. Kuulustelujen äänitallentaminen

Kuulustelujen äänitallentamista kannatan. Viitaten Vaasan hovioikeuden ratkaisemaan tapaukseen, jossa oli kyse siitä, että henkilö oli salaa tallentanut poliisikuulustelun, josta Satakunnan käräjäoikeus hänet tuomitsi, mutta hovioikeus vapautti ja määräsi valtion korvauksiin katson, että kuulustelussa olevalla pitää itsellään olla myös oikeus nauhoittaa kuulustelu. Hänet voi kuitenkin velvoittaa allekirjoittamaan dokumentin, jossa todetaan, että äänitteiden antaminen kuultavaksi ulkopuoliselle on rikos!

-

- 8. Velvollisuus antaa loppulausunto

Loppulausunnon antamisen tarpeellisuudesta päättököön asianosainen. Loppulausunto tulisi voida antaa myös kirjallisena.

-

- 9. Tietojen luovuttaminen rikosrekisteristä

ok

-

Juhani Vehmaskangas
<https://vehmaskangas.fi>